

PADOMES LĒMUMS**(2006. gada 19. decembris)****par Īpašo programmu, ko īsteno ar
Kopīgā pētniecības centra tiešām darbībām atbilstīgi
Eiropas Atomenerģijas kopienas (*Euratom*)
Septītajai pamatprogrammai kodolpētniecības
un apmācību pasākumiem (2007.-2011.)***(2006/977/Euratom)*

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 7. pantu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta atzinumu ¹,ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ²,

apspriedusies ar Zinātnes un tehnikas komiteju un Kopīgā pētniecības centra valdi,

¹ 2006. gada 30. novembra atzinums (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēts).
² OV C 185, 8.8.2006., 10. lpp.

tā kā:

- (1) Saskaņā ar Līguma 7. pantu Padomes Lēmums Nr. 2006/970/*Euratom* (2006. gada 18. decembris) par Eiropas Atomenerģijas kopienas (*Euratom*) Septīto pamatprogrammu kodolpētniecības un apmācību pasākumiem (2007.—2011.)¹ (turpmāk — "pamatprogramma") jāīsteno ar īpašām programmām, kurās ietverti sīki izstrādāti īstenošanas noteikumi, noteikts to ilgums un paredzēti vajadzīgie līdzekļi.
- (2) Kopīgajam pētniecības centram (turpmāk — "KPC") būtu jāīsteno pētniecības un apmācību pasākumi, ko veic ar tā sauktajām tiešajām darbībām, atbilstīgi KPC īpašajai programmai, ar ko īsteno *Euratom* pamatprogrammu.
- (3) Īstenojot savu uzdevumu, KPC būtu jāsniedz uz patērētāju orientēts zinātnisks un tehnisks atbalsts ES politikas veidošanas procesā, nodrošinot atbalstu pašreizējo politikas jomu īstenošanai un pārraudzībai, kā arī reaģējot uz jaunām politikas prasībām. Lai izpildītu savu uzdevumu, KPC būtu jāveic pētniecība visaugstākajā salīdzināmajā Eiropas kvalitātes līmenī, tostarp uzturot pašam savu zinātniskās izcilības līmeni.
- (4) Īstenojot šo programmu, galvenā uzmanība jāvelta pētnieku mobilitātes un apmācību veicināšanai, kā arī jauninājumiem Kopienā. Jo īpaši KPC būtu jāveic atbilstīgi apmācību pasākumi kodoldrošības un drošuma jomā.

¹ OV L 400, 30.12.2006.

- (5) Šī īpašā programma būtu jāīsteno elastīgi, efektīvi un pārskatāmi, ņemot vērā attiecīgo KPC lietotāja vajadzību un Kopienas politikas jomas, kā arī Kopienas finansiālo interešu aizsardzības mērķi. Zinātniskās izpētes pasākumi, ko īsteno saskaņā ar šo programmu, vajadzības gadījumā būtu jāpielāgo šīm vajadzībām un sasniegumiem zinātnes un tehnoloģiju jomā, un ar šiem pasākumiem būtu jācenšas sasniegt izcilību zinātnē.
- (6) Saskaņā ar šo īpašo programmu veiktajām *R&D* darbībām būtu jāpiemēro pamatprogrammas noteikumi par uzņēmumu, pētniecības centru un universitāšu dalību un pētījumu rezultātu izplatīšanu (turpmāk — "dalības un pētījumu rezultātu izplatīšanas noteikumi"), kas attiecas uz tiešajām darbībām.
- (7) Lai īstenotu šo programmu, papildus sadarbībai, kas paredzēta Līgumā par Eiropas Ekonomikas zonu vai Asociācijas nolīgumā, ir lietderīgi iesaistīties starptautiskās sadarbības pasākumos ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, jo īpaši, pamatojoties uz Līguma 2.h, 101. un 102. pantu.
- (8) Saistībā ar paplašināšanas un integrācijas pasākumiem KPC mērķis ir sekmēt jauno dalībvalstu organizāciju un pētnieku integrāciju savos pasākumos, jo īpaši attiecībā uz ES *acquis* zinātnes un tehnoloģijas daļu īstenošanu, kā arī lielāku sadarbību ar kandidātvalstu organizācijām un pētniekiem. Ir paredzēts arī pakāpeniski nodrošināt atvērtību pret kaimiņvalstīm, jo īpaši attiecībā uz Eiropas kaimiņattiecību politikas prioritārajiem jautājumiem.

- (9) Pētījumos, kas veikti saskaņā ar šo īpašo programmu, būtu jāievēro ētikas pamatprincipi, tostarp tie, kuri iekļauti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.
- (10) Izvēršot pasākumus, kas palielina konkurētspēju, KPC būtu jāturpina vairot papildu resursi; šie pasākumi cita starpā ir dalība pamatprogrammas netiešajās darbībās, trešo personu darbs un mazāka mērā — intelektuālā īpašuma izmantošana.
- (11) Pamatprogrammas pareiza finanšu pārvaldība un tās īstenošana būtu jānodrošina visefektīvākajā un lietotājam draudzīgākajā veidā, vienlaikus nodrošinot juridisko noteiktību un programmas pieejamību visiem dalībniekiem, atbilstīgi Padomes Regulai (EK, *Euratom*) Nr. 1605/2002 (2002. gada 25. jūnijs) par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam ¹, un Komisijas Regulai (EK, *Euratom*) Nr. 2342/2002 ², ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus minētās Finanšu regulas īstenošanai, un jebkuriem turpmākiem grozījumiem.

¹ OV L 248, 16.9.2002., 1. lpp.

² OV L 357, 31.12.2002., 1. lpp. Regulā grozījumi izdarīti ar Komisijas Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 1261/2005 (OV L 201, 2.8.2005., 3. lpp.).

- (12) Būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, kas ir samērīgi ar Eiropas Kopienas finanšu interesēm, lai uzraudzītu piešķirtā finanšu atbalsta efektivitāti un šo līdzekļu izlietojuma efektivitāti, lai novērstu nelikumības un krāpšanu, kā arī pasākumi, lai atgūtu zaudētos, nepamatoti izmaksātos vai nepareizi izlietos līdzekļus saskaņā ar Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 1605/2002, Komisijas Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 2342/2002, Padomes Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību ¹, Padomes Regulu (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 (1996. gada 11. novembris) par pārbaudēm un apskatēm uz vietas, ko Komisija veic, lai aizsargātu Eiropas Kopienu finanšu intereses pret krāpšanu un citām nelikumībām ², un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1073/1999 (1999. gada 25. maijs) par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) ³.
- (13) Komisijai būtu laikus jāvienojas par neatkarīgas novērtēšanas pasākumiem, ko veic jomās, uz kurām attiecas šī programma,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

¹ OV L 312, 23.12.1995., 1. lpp.

² OV L 292, 15.11.1996., 2. lpp.

³ OV L 136, 31.5.1999., 1. lpp.

1. pants

Ar šo laika posmam no 2007. gada 1. janvāra līdz 2011. gada 31. decembrim pieņem Īpašo programmu, kas saistīta ar Kopīgā pētniecības centra veicamajām pētniecības un apmācību tiešajām darbībām, turpmāk — "īpašā programma".

2. pants

Ar īpašo programmu nosaka pasākumus Kopīgā pētniecības centra darbībām, kas saistītas ar kodolenerģiju, sekmējot visdažādākās pētījumu darbības, ko veic, valstīm sadarbojoties šādās tematiskās jomās:

- a) kodolatkritumu apsaimniekošana, ietekme uz vidi,
- b) kodoldrošums,
- c) kodoldrošība.

Minēto pasākumu mērķi un vispārīgas nostādnes izklāstītas pielikumā.

3. pants

Saskaņā ar pamatprogrammas 3. pantu summa, kādu uzskata par nepieciešamu īpašās programmas īstenošanai, ir EUR 517 miljoni.

4. pants

Visus atbilstīgi īpašajai programmai veiktos pētniecības pasākumus veic saskaņā ar ētikas pamatprincipiem.

5. pants

1. Īpašo programmu īsteno ar tiešajām darbībām, kas noteiktas pamatprogrammas II pielikumā.
2. Šai īpašajai programmai piemēro dalības un pētījumu rezultātu izplatīšanas noteikumus, kas attiecas uz tiešajām darbībām.

6. pants

1. Komisija izstrādā daudzgadu darba programmu īpašās programmas īstenošanai, sīkāk izklāstot pielikumā noteiktos mērķus un zinātnes un tehnoloģijas prioritātes, un īstenošanas grafiku.
2. Daudzgadu darba programmā ņem vērā attiecīgos pētījumus, ko veic dalībvalstis, asociētās valstis un Eiropas un starptautiskās organizācijas. Vajadzības gadījumā programmu atjaunina.

7. pants

Komisija nodrošina pamatprogrammas 6. pantā paredzēto neatkarīgo novērtējumu, kas jāveic attiecībā uz pasākumiem, kuri īstenoti jomās, uz ko attiecas šī īpašā programma.

8. pants

Šis lēmums stājas spēkā trešajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šis lēmums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2006. gada 19. decembrī

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*
J. KORKEAOJA

PIELIKUMS

KPC *Euratom* programma

1. Mērķis

Sniegt uz patērētāju orientētu zinātnisku un tehnisku atbalstu Kopienas kodolenerģijas politikai, nodrošinot atbalstu pašreizējās politikas īstenošanai un pārraudzībai, vienlaikus elastīgi reaģējot uz jaunām politikas prasībām.

2. Pieeja

KPC uzdevums ir sniegt uz patērētājiem orientētu zinātnisku un tehnisku atbalstu, lai izstrādātu Kopienas politikas jomu koncepcijas un izstrādātu, īstenotu un pārraudzītu Kopienas politikas jomas nolūkā saglabāt Eiropas pētniecības nozares vadošās pozīcijas. KPC uzdevumā uzsvērts arī tas, ka KPC jāveic ļoti kvalitatīvi pētniecības pasākumi, kas cieši saistīti ar nozari un citām struktūrām, un jāveido tīkli ar publiskām un privātām iestādēm dalībvalstīs. Visiem KPC pasākumiem ir abas dimensijas, bet to svarīgums attiecīgi mainās no tieša atbalsta Komisijas dienestiem līdz pamatizpētei, ko veic plašā Eiropas vai starptautiskā mērogā.

KPC ar kodolenerģiju saistīto pasākumu mērķis ir izpildīt *Euratom* līgumā minētos pētniecības un attīstības pienākumus un atbalstīt gan Komisiju, gan dalībvalstis tādā jomās kā drošības pasākumi un neizplatīšana, atkritumu apsaimniekošana, kodoliekārtu un kodoldegvielas cikla drošums, vides radioaktivitāte un aizsardzība pret radiāciju .

Šīs īpašās programmas mērķis ir iegūt un apkopot zināšanas, nodrošināt būtiskus zinātniskus un tehniskus datus un atbalstīt kodolenerģijas drošumu/ drošību un uzticamību, ilgtspēju un kontroli, tostarp ar novatoriskām/nākotnes sistēmām saistītu aspektu novērtējumu. Kā norādīts zemāk 3. iedaļā, ar dalību pamatprogrammas netiešajās darbībās centīsies maksimāli palielināt papildināmību ar iestāžu darba programmu.

Pašlaik viena no lielākām kodolenerģijas jomas problēmām ir tādas pieredzes, ekspertu zināšanu un jo īpaši tehnoloģijas un inženiertehnisku paņēmienu zudums, lai rīkotos ar radioaktīviem materiāliem un radiācijas laukiem. KPC turpinās darboties kā Eiropas kontaktpunkts, lai izplatītu informāciju, mācītu un izglītotu jaunos zinātniekus un citiem pētniekiem sniegtu piekļuvi KPC infrastruktūrai, tādējādi uzlabojot kodolenerģijas jomas prasmes Eiropā.

Cits mērķis ir turpināt attīstīt sadarbību, izmantojot sadarbības tīklus Eiropas un pasaules mērogā. Šajā sakarā īpaši svarīga būs iespēja KPC piedalīties izcilības sadarbības tīklos un integrētos projektos.

Turklāt KPC veicinās to, lai notiktu ar faktiem pamatotas debates un tiktu pieņemti apzināti lēmumi par piemērotu enerģijas veidu struktūru, lai tā atbilstu Eiropas enerģētikas vajadzībām (iekļaujot neizsīkstošos enerģijas avotus un kodolenerģiju).

3. Pasākumi

3.1. Kodolatkritumu apsaimniekošana, ietekme uz vidi

3.1.1. Patērētās kodoldegvielas raksturojums, uzglabāšana un apglabāšana

Patērētās degvielas un ļoti radioaktīvu atkritumu apsaimniekošana ir saistīta ar sagatavošanu transportēšanai, uzglabāšanu un ģeoloģisku apglabāšanu. Galvenais mērķis ir ilgstoši pasargāt biosfēru no radionuklīdu ieplūšanas. Lai sasniegtu šos mērķus, galvenie elementi ir tehnoloģisku un dabīgu šķēršļu sistēmas izveide, novērtējums un darbība attiecīgos laikposmos, un tie, cita starpā, ir atkarīgi no degvielas īpašībām.

KPC mērķis ir iegūt datus par patērētās degvielas īpašībām ilgtermiņā un izstrādāt metodes ticamam tehnoloģisko sistēmu novērtējumam, galveno uzmanību veltot atkritumu iepakojumu veselumam un uz risku orientētu lēmumu kritēriju klasifikācijai.

Laboratoriju eksperimenti par degvielas īpašībām raksturīgos apstākļos sniegs svarīgu ieguldījumu ilglaicīgu prognožu modeļos un ļaus tos validēt. KPC piedalīsies arī dažādos Eiropas centienos, kas saistīti ar drošas atkritumu apglabāšanas risinājumiem, un aktīvi atbalstīs apmaiņu ar zināšanām starp dažādām valstīm.

3.1.2. Sadalīšana, transmutācija un kondicionēšana

Visgrūtākais šīs programmas uzdevums joprojām ir optimizēt degvielas sadalīšanu līdz atsevišķiem radionuklīdiem ar ilgu pussabrukšanas periodu, kā arī izstrādāt un raksturot drošas un stabilas degvielas vai aktinīdu transmutācijas mērķus.

Šo alternatīvo atkritumu apsaimniekošanas stratēģiju pētījumam joprojām tiks veltīta liela uzmanība, jo tās ievērojami samazinātu atkritumu apglabāšanas radīto ilglaicīgo apdraudējumu. Attiecībā uz transmutāciju apsvērs iespēju izmantot gan ātros neitronu reaktorus, gan termoreaktorus kopā ar īpašajām aktinīdu sadedzināšanas iekārtām. Lielākā daļa ierosināto nākotnes reaktoru sistēmu koncepciju paredz šādu selektīvu radionuklīdu atdalīšanu.

Noteikta tādu radionuklīdu daudzuma samazināšana, kam ir ilgs pussabrukšanas periods, un ievērojama apjoma samazināšana atkritumu iekārtās būs saistīta ar inerto matricu izstrādāšanu ļoti radioaktīvu atkritumu kondicionēšanai ilgā laikā būtiski uzlabos radioaktīvu atkritumu apsaimniekošanu.

KPC šajā jomā izmantos jaunas iekārtas, lai veiktu modernizētu sadalīšanu un ražotu degvielas un mērķus (Nelielo aktinīdu laboratorija). Tas arī veiks mērķu un degvielu apstarošanas izmēģinājumus, kā arī izstrādās galvenos kodoldatus par transmutāciju. Visbeidzot aktinīdu kondicionēšanas matricu ķīmisko izturību noteiks korozijas un ekstrakcijas analīzēs.

3.1.3. Aktinīdu pamatzpēte

Pamatzpētes pasākumu mērķis ir sniegt pamatzināšanas, lai veidotu izpratni par fizikālajiem procesiem kodoldegvielā (no enerģijas ražošanas līdz atkritumu apsaimniekošanai), un tie ir cieši saistīti ar mācību un izglītības pasākumiem. Pamatzpētes pasākumos galveno uzmanību veltīs materiālu termofizikālajām īpašībām, to sistēmu virsmas īpašībām, kurās uzkrājas aktinīdi, un galvenajām fizikālajām un ķīmiskajām īpašībām.

Tādas KPC laboratorijas kā Aktinīdu lietotāju laboratorija joprojām uzņems zinātniekus jo īpaši no Eiropas universitātēm.

3.1.4. Kodoldati

Ierosinātie nelielo aktinīdu sadedzināšanas iekārtu projekti un kodolenerģijas ražošanas mūsdienīgās koncepcijas ir radījušas pieprasījumu pēc ievērojami precīzākiem kodoldatiem.

KPC veiks kodoldatu mērījumus radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas vajadzībām. Pēdējie tehnoloģiju jauninājumi ir ievērojami uzlabojuši spējas veikt mērījumus. KPC arī veicina nozīmīgus centienus izstrādāt kodolenerģijas pamatteoriju, lai modelētu reakcijas, kas nav veicamas eksperimentāli.

Šo darbu papildina radionuklīdu metroloģija ar mērījumiem, lai iegūtu uzlabotus datus par skaldmateriālu un kodoldalīšanās produktu radioaktīvo sabrukumu. Lai varētu validēt teorijas un modeļus, kas ir pamatā noteikumiem par aizsardzību pret radiāciju, ir vajadzīgi arī precīzi eksperimentos iegūti dati.

3.1.5. Kodolenerģijas pētniecības lietojumi medicīnā

Izmantojot KPC kodolenerģijas laboratorijas un ekspertu zināšanas, ir radušies vairāki lietojumi medicīnā. Tie radās, pētot jaunu izotopu ražošanu, izstrādājot klīniskos atsaucē materiālus un atbalstot jaunas vēžu terapijas. KPC mērķis ir panākt, lai šos lietojumus varētu izmantot slimnīcās un farmācijā.

3.1.6. Radioaktivitātes mērījumi dabā.

KPC izmanto savas īpašās zināšanas izsekošanas analīzē, lai pārbaudītu radioaktīvu vielu izplūdi un izmešus no kodolierīcēm. Šajā darbā ietilpst arī pētījumi par aktīnīdu uzvedību (*speciation*), migrācijas īpatnībām biosfērā un radiotoksikoloģiju. Ņemot vērā jaunus ierobežojumus attiecībā uz radionuklīdiem pārtikas sastāvdaļās, KPC izstrādās analīžu metodes un izveidos atbilstīgus atsaucē materiālus. Izmantojot dalībvalstu pārraudzības laboratorijas, organizēs laboratoriju savstarpējus salīdzinājumus, lai novērtētu paziņoto pārraudzības datu salīdzināmību un atbalstītu radioaktivitātes mērīšanas sistēmu saskaņošanu.

3.1.7. Zināšanu pārvaldība, apmācība un izglītība

Jaunajām kodolzinātnieku un inženieru paaudzēm ir svarīgi saglabāt un padziļināt zināšanas par kodolpētniecību, ņemot vērā agrāk veiktos eksperimentus, un iegūtos rezultātus, interpretācijas un iemaņas. Jo īpaši tas attiecas uz nozarēm, kurās triju desmitgažu pieredze reaktoru darbības un drošuma analīzē bijusi vērsta uz tādiem kompleksiem analītiskiem instrumentiem kā modeļi un datorkodi. Lai izvairītos no tā, ka kodoltehnoloģiju jomā zūd zināšanas un trūkst jaunu zinātnieku un inženieru, KPC mērķis būs saglabāt vajadzīgās zināšanas, nodrošinot to, ka šīs zināšanas ir gatavas izmantošanai, pienācīgi organizētas un labi dokumentētas. Turklāt KPC veicinās jaunu kodolenerģijas jomas zinātnieku un inženieru piesaisti, tostarp šai jomai piesaistot jaunus zinātniekus un inženierus. Tas arī atbalstīs augstākās izglītības pasākumus Eiropā. Turklāt KPC palīdzēs uzlabot saziņu par kodolenerģijas jautājumiem, īpaši pievēršot uzmanību to akceptēšanai sabiedrībā un plašākā mērogā — par stratēģiju kopējai informētībai attiecībā uz enerģētiku.

3.2. Kodoldrošums

3.2.1. Kodolreaktoru drošums

Lai saglabātu un uzlabotu gan rietumu, gan Krievijas tipa kodolspēkstaciju drošumu, jāizvērs un jāvalidē mūsdienīga un uzlabota drošības novērtējuma metodika un atbilstīgi analītiski instrumenti. Lai varētu validēt un pārbaudīt drošuma novērtēšanas instrumentus un lai uzlabotu izpratni par fizikālajām parādībām un procesiem, kas ir to pamatā, veiks mērķtiecīgus eksperimentālus pētījumus. KPC ir pilnībā iesaistīts starptautiskajos centienos, lai nodrošinātu mūsdienu prasībām atbilstīgu kodolreaktoru drošumu.

3.2.2. Kodoldegvielas drošums kodolreaktoros, kas darbojas ES

Degvielas drošības jomā lielākā uzmanība jāvelta iespējamu avāriju seku novēršanai un mazināšanai. Divi galvenie aspekti šajā izpētē ir par: degvielas kasešu mehānisko integritāti reaktora darbības laikā, kā arī degvielas reakciju uz pārejas apstākļiem un nopietniem avārijas apstākļiem reaktorā, kuri var izpausties pat kodola izkušanā.

Šajā sakarā KPC ir iesaistīts pašreizējā degvielas izstrādes stratēģijā, kuras mērķis ir uzlabot drošumu un mazināt plutonija civilo un militāro izejvielu uzkrājumus. KPC izmantos augstplūsmas kodolreaktorus, lai pārbaudītu degvielas uzvedību un īpašības. Veiks arī to īpašību mērījumus, kuras ietekmē darbības efektivitāti.

3.2.3. Mūsdienu kodolenerģijas sistēmu droša darbība

Visā pasaulē pētnieki pievēršas jaunām reaktoru stratēģijām, piem., IV reaktoru paaudzes ceļveža scenārijs, kura pamatā ir vispārējs novērtējums, kurā ņemti vērā arī jautājumi, kas uztrauc sabiedrību, piem., uzlabots drošums, atkritumu samazināšana un labāka aizsargātība pret izplatīšanu.

KPC gan tiešā veidā, gan koordinējot Eiropas ieguldījumu, ir svarīgi pilnībā iesaistīties šajā pasaules mēroga ierosmē, kurā iesaistītas galvenās pētniecības organizācijas. Tas saistās tikai ar jomām, kurās var uzlabot novatorisku kodoldegvielas ciklu drošuma un drošības pasākumu aspektus, jo īpaši jaunu degvielu raksturojumu, pārbaudi un analīzi. Izstrādājot drošuma un kvalitātes mērķus, izskatīs sistēmu drošuma prasības un modernu novērtējuma metodiku. Šo informāciju sistemātiski izplatīs ieinteresētajām dalībvalstu iestādēm un Komisijas dienestiem, jo īpaši regulāri saskaņojot sanāksmes.

3.3. Kodoldrošība

3.3.1. Kodoldrošības pasākumi

Neizplatīšanas problēmas mērogs kļūst arvien nozīmīgāks un ES pilsoņu drošības labad ir ārkārtīgi būtiski turpināt nodrošināt vajadzīgo jaudu pieejamību. KPC pasākumi šajā jomā saskaņā ar *EURATOM* līgumu ietver tehnisku atbalstu Komisijas dienestiem, kā arī saskaņā ar Neizplatīšanas līgumu — SAEA (Starptautiskajai atomenerģijas Aģentūrai). Lai samazinātu gan inspektoru slodzi, gan kodolrūpniecības slogu, mērķis būs īstenot automatizācijas palielināšanu un uzlabot informācijas analīzes instrumentus.

Kaut arī KPC ir vairāk nekā 30 gadu *Euratom* līguma un Neizplatīšanas līguma darbības pieredze, lai īstenotu jauno drošības pasākumu politiku, vēl aizvien vajadzīgi tehniski jauninājumi un uzlabojumi. Kaut gan KPC cenšas sasniegt šos mērķus, tā darbības jomā aizvien būs pārbaude un atklāšana, kā arī izplatības ierobežošanas un uzraudzības tehnoloģijas, kodolmateriālu mērījumu metodes, atsauces kodolmateriālu ražošana un mācību nodrošinājums jo īpaši SAEA un Komisijas inspektoriem.

3.3.2. Papildprotokols

Papildprotokola mērķis ir nodrošināt to, lai nebūtu nedeklarētu darbību ar kodolmateriāliem. Lai to īstenotu, vajadzīgi vairāki paņēmieni, kas atšķiras no tiem, ko izmanto kodolmateriālu uzskaites pārbaudēs. Tam vajadzīgs vispārējs apraksts par valsts kodolenerģijas jomā veiktajām darbībām, pilnīgākas ziņojumi par atrašanās vietām un daudzveidīgākas inspekciju prasības. Tie var būt pasākumi, kas saistīti ar pārraudzību neklātienē un pārraudzību ārpus objektu robežām, kā arī vides elementu analīze kā līdzeklis, lai atklātu nedeklarētas darbības ar kodolmateriāliem.

KPC mērķi ir ieviest kodolmateriālu transporta kontroli reālā laikā un integrētu informācijas analīzi. KPC jo īpaši centīsies izstrādāt un validēt informācijas analīzes rīkus un metodiku, kas pamatojas uz sistēmu analīzi.

3.3.3. Informācijas vākšana no atklātiem avotiem par kodolmateriālu neizplatīšanu

Lai atbalstītu Komisijas dienestus un sadarbotos ar SAEA un dalībvalstu iestādēm, KPC turpinās sistemātiski vākt un analizēt informāciju no dažādiem avotiem (internets, speciālā literatūra, datubāzes) par neizplatīšanas jautājumiem (iespējams, arī par citiem masu iznīcināšanas ieročiem un piegādes sistēmām). Šo informāciju izmantos, lai sagatavotu valsts ziņojumus, kuros izraudzītās valstīs precīzi izvērtēs notikumus kodolenerģijas jomā un divējāda lietojuma kodolenerģijas iekārtu un tehnikas importu un/vai eksportu. Informāciju no šiem atklātajiem avotiem apstiprinās ar attēliem, kas uzņemti no satelītiem. Lai liktu pamatus šim darbam, KPC turpmāk izvērsīs daudzvalodu meklēšanu tīmeklī, zināšanu pārvaldību un datu ieguves tehnoloģijas.

3.3.4. Nelegālas kodolmateriālu tirdzniecības apkarošana, tostarp kodolmateriālu kriminālistika

Galvenais elements cīņā pret nelegālu tirdzniecību ir nelegāli transportētu vai uzglabātu kodolmateriālu atklāšana un identificēšana. Kodolmateriālu kriminālistika dod norādes par aizturēto materiālu izcelsmi. Joprojām nozīmīgs jautājums ir par atbilstīgu reaģēšanas plānu izstrādi, lai piemēroti rīkotos atklāšanas gadījumos. Kodolmateriālu kriminālistikas un nelegālās tirdzniecības jomā KPC pastiprinās sadarbību ar valsts iestādēm un starptautiskām organizācijām (*ITWG*, *SAEA* u. c.).

Ētikas aspekti

Īstenojot šo īpašo programmu un no tās izrietošos pētījumus, jāievēro ētikas pamatprincipi. Cita starpā tie ietver principus, kas minēti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, tostarp šādus: cilvēka cieņas un cilvēka dzīvības aizsardzība, personas datu un privātās dzīves aizsardzība, kā arī dzīvnieku un vides aizsardzība saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem un attiecīgo starptautisko konvenciju un rīcības kodeksu jaunākajām redakcijām, piemēram, Helsinku Deklarāciju, Eiropas Padomes Konvenciju par cilvēktiesībām un biomedicīnu, kas parakstīta 1997. gada 4. aprīlī Ovjedā, un tās papildu protokoliem, ANO Konvenciju par bērnu tiesībām, UNESCO pieņemto Vispārējo deklarāciju par cilvēka genomu un cilvēktiesībām, ANO Bioloģisko un toksisko ieroču konvenciju (*BTWC*), Starptautisko līgumu par pārtikas un lauksaimniecības augu ģenētiskajiem resursiem un attiecīgām Pasaules veselības organizācijas (*PVO*) rezolūcijām.

Ņems vērā arī atzinumus, ko izteikusi Eiropas Padomdevēju grupa biotehnoloģijas ētikas jautājumos (no 1991. gada līdz 1997. gadam) un Eiropas Dabaszinātņu un jauno tehnoloģiju ētikas grupa (no 1998. gada).

Saskaņā ar subsidiaritātes principu un Eiropā spēkā esošo pieeju dažādību pētniecības projektu dalībniekiem jāievēro tiesību akti, noteikumi un ētikas kodeksi, kas ir spēkā valstīs, kurās veic pētījumus. Katrā ziņā piemēro valstu noteikumus un konkrētā dalībvalstī vai citā valstī aizliegtu pētījumu veikšanu neatbalsta ar Kopienas finansējumu ne šajā dalībvalstī, ne citā valstī.

Vajadzības gadījumā pētniekiem, kas piedalās pētniecības projektos, no attiecīgās valsts vai vietējās ētikas komitejas pirms pētniecības un tehnoloģiju izstrādes darbību sākšanas jāsaņem apstiprinājums. Komisija, piemērojot ētikas principus, sistemātiski pārbaudīs priekšlikumus, kas saistīti ar ētiski delikātiem jautājumiem vai arī priekšlikumus, kuros ētikas aspektiem nav pievērsta pienācīga uzmanība. Īpašos gadījumos ētikas pārbaudi var veikt projekta īstenošanas laikā.

Līgumam pievienotajā Protokolā par dzīvnieku aizsardzību un labturību paredzēts, ka Kopiena, izstrādājot un īstenojot Kopienas politiku, arī pētniecībā, pilnībā ievēro dzīvnieku labturības prasības. Padomes Direktīvā 86/609/EEK (1986. gada 24. novembris) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz to dzīvnieku aizsardzību, kurus izmanto izmēģinājumos un citiem zinātniskiem mērķiem ¹, paredzēts, ka visus izmēģinājumus plāno tā, lai izvairītos no stresa, nevajadzīgu ciešanu un sāpju sagādāšanas izmēģinājuma dzīvniekiem; tajos izmanto minimālu dzīvnieku daudzumu; iekļauj dzīvniekus ar zemāko neiropsiholoģisko jutīgumu; tie rada vismazākās iespējamās sāpes, ciešanas, stresu vai ilgstošu kaitējumu. Dzīvnieku ģenētiskā mantojuma izmaiņšanu un dzīvnieku klonēšanu var apsvērt vienīgi tad, ja šādu pasākumu mērķi ir ētiski attaisnojami un apstākļi ir tādi, ka ir nodrošināta dzīvnieku labturība un ievēroti bioloģiskās daudzveidības principi.

Īstenojot šo programmu, Komisija regulāri pārbauda zinātnes sasniegumus, kā arī valstu un starptautiskos noteikumus, lai ņemtu vērā jebkādu notikumu attīstību.

¹ OV L 358, 18.12.1986., 1. lpp. Direktīvā jaunākie grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/65/EK (OV L 230, 16.9.2003., 32. lpp.).